
Functionele remediatie bij patiënten met een bipolaire stoornis

Susan Zyto

*Klinisch neuropsycholoog bij GGZ Noord-Holland-Noord en het Dijklander Ziekenhuis in Hoorn
Neuropsychologische diagnostiek en behandeling bij psychiatrische en neurologische aandoeningen.
Externe Promovenda Amsterdam UMC, locatie VUmc, afdeling psychiatrie. Praktijkopleider
specialisme klinische neuropsychologie. Docent klinische neuropsychologie, postacademische
opleiding tot klinisch psycholoog, RINO Amsterdam. Docent 'Cognitie bij bipolaire stoornissen'
Masterclass KenBiS*

Toelichting

Bij patiënten met BD hebben persistente cognitieve problemen in geheugen, aandacht en executief functioneren een nadelige invloed op sociaal en beroepsmatig functioneren. Programma's voor functionele remediatie (FR) kunnen worden ingezet om de gevolgen van de cognitieve problemen in het dagelijks functioneren te verminderen. FR bestaat deels uit psycho-educatie over cognitieve functies en deels uit het aanleren van compensatie-strategieën voor toepassing in individuele situaties. Een eerder RCT (Torrent et al. 2013) toonde aan dat er significante effecten waren op het gebied van zelfstandig en beroepsmatig functioneren na een dergelijk programma. Ons eigen pilot (Zyto et al. 2016) liet met een kleine groep vergelijkbare effecten zien. Momenteel wordt een pilot uitgevoerd om de haalbaarheid van een blended care programma te onderzoeken bij BD en recidiverende depressie.

Publicatie PE-cursus 2020

Zyto S, Jabben N, Schulte PFJ, Regeer EJ, Goossens PJJ, Kupka RW; Task Force Psychotherapy of the Dutch Foundation for Bipolar Disorders. A multi-center naturalistic study of a newly designed 12-sessions group psychoeducation program for patients with bipolar disorder and their caregivers. *Int J Bipolar Disord.* 2020 Sep 1;8(1):26. doi: 10.1186/s40345-020-00190-5. PMID: 32869118; PMCID: PMC7459037.

Publicatie functionele remediatie in 2016

Zyto S, Jabben N, Schulte PF, Regeer BJ, Kupka RW. A pilot study of a combined group and individual functional remediation program for patients with bipolar I disorder. *J Affect Disord.* 2016 Apr;194:9-15. doi: 10.1016/j.jad.2016.01.029. Epub 2016 Jan 13. PMID: 26800305.

Leerdoelen

- Kennis van aard en ernst cognitieve stoornissen bij bipolaire patiënten
- Inzicht in de impact op het psychosociaal functioneren
- Kennis van het doel, de inhoud en effecten van functionele remediatie
- Toelichting op lopend onderzoek

De deelnemer verdiept zijn/haar kennis op bovenstaande punten m.b.t. de meest recente inzichten. De kennis is toepasbaar in de klinische praktijk.

Afstudeerproject over stigma-ervaringen van mensen die leven met 'bipolariteit' in Nederland

Miriam Oost en Esra Vermeulen zijn afgestudeerden Social Work - GGZ-agoog

Toelichting

De studenten hebben onderzoek gedaan naar (de)stigmatisering bij bipolariteit en hebben een website ontwikkeld voor de doelgroep met handvatten over leven met bipolariteit en stigma. Door middel van (groeps)interviews met mensen met bipolariteit brachten zij stigma-ervaringen in kaart.

Uit het onderzoek komt naar voren dat stigma bij bipolariteit ernstige gevolgen kan hebben, zoals eenzaamheid, isolatie en een negatief zelfbeeld. Veel geïnterviewden geven ook aan last te hebben van zelfstigma. Door sommigen wordt dit zelfs als de ernstigste vorm van stigma beschouwd. Uit de interviews blijkt verder dat sociale contacten een beschermende factor kunnen zijn tegen

stigma. Anderzijds ervaren mensen die leven met bipolariteit juist ook vaak verstoringen in hun netwerk. Voor veel mensen is het een dilemma wanneer ze open zijn over hun diagnose, bijvoorbeeld op werkgebied. Een vaak gekozen copingstrategie is het (selectief) verbergen van de aandoening.

Er wordt ervaren door de geïnterviewden dat hulpverleners niet tot nauwelijks handvatten bieden voor het leven met bipolariteit, noch aandacht besteden aan stigma en de gevolgen daarvan. Terwijl blijkt dat er een grote behoefte is aan basiskennis over en handvatten voor het leven met bipolariteit en het bijkomende stigma.

LEVEN MET BIPOLARITEIT

Als onderdeel van hun afstudeeropdracht hebben de studenten vervolgens, samen met de geïnterviewden, de website 'Leven met bipolariteit' ontwikkeld. Op de website zijn steun- en hulpbronnen gebundeld met betrekking tot bipolariteit en stigma. De website vormt een beknopte en overzichtelijke zoekhulp voor mensen die leven met bipolariteit, hun naasten en hulpverleners. De steun- en hulpbronnen zijn verzameld door mensen die zelf leven met bipolariteit en goede ervaringen hebben met deze bronnen.

Het is van belang dat meer bekendheid wordt verkregen over de ingrijpende gevolgen van stigma bij bipolariteit. Met een presentatie over hun onderzoek beogen Miriam en Esra bij te dragen aan deze kennisoverdracht door te spreken over de stigma-ervaringen en de ontwikkelde website.

The Mood and Resilience in Offspring (MARIO) study: evaluation of an online screening tool and intervention platform for children of parents with a mental illness

Annabel Vreeker

Postdoctoraal onderzoeker bij het Erasmus MC, afdeling Kinder- en Jeugdpsychiatrie/psychologie. Mijn studies richten zich op het beter begrijpen, herkennen en behandelen van stemmingsstoornissen en psychotische stoornissen.

Toelichting en leerdoel

Ik zal presenteren over de MARIO screeningstudie en de MARIO interventiestudie. Voor de MARIO screeningstudie hebben wij een korte online vragenlijst (de MARIO-check) ontwikkeld om stemmingsklachten bij kinderen van ouders met psychische klachten tijdig te ontdekken. Het doel van de MARIO screeningstudie is om de MARIO-check te valideren bij 1500 deelnemers (10-25 jaar). Het doel van de MARIO interventiestudie is om het effect van een online interventieplatform te onderzoeken op stemmingsklachten bij 340 kinderen van ouders met psychische klachten (10-25 jaar).

Mindfulness-Based Cognitieve Therapie voor de bipolaire stoornis

Imke Hanssen

Imke Hanssen is psycholoog en mindfulnesstrainer, momenteel werkzaam als onderzoeker bij het Radboudumc Centrum voor Mindfulness in Nijmegen.

Toelichting en leerdoel

Mindfulness wordt steeds vaker toegepast als psychologische interventie bij de bipolaire stoornis. De evidentie blijft echter nog achter. Het Balans-onderzoek is een multicenter onderzoek naar de effectiviteit van Mindfulness-Based Cognitieve Therapie (MBCT) bij de bipolaire stoornis. In totaal namen 144 deelnemers met een bipolaire I of II stoornis uit verschillende centra in Nederland deel aan dit onderzoek. Tijdens deze bijeenkomst zullen de resultaten van het Balans-onderzoek gepresenteerd worden, en zal de luisteraar kennis opdoen over de huidige evidentie van MBCT bij de bipolaire stoornis.

Een serious game smartphone applicatie (Grow it!) die het welzijn en de veerkracht van Nederlandse jongeren bevordert tijdens de COVID-19 pandemie

Evelien Dietvorst

Drs. Evelien Dietvorst is van origine psychiatrisch verpleegkundige. Na enkele jaren werkzaam te zijn geweest in de volwassen psychiatrie vervolgde Evelien haar studie (Bachelor Psychologie en een Research Master Individual Differences and Assesment op Tilburg University), waarna ze een promotie-traject startte op de afdeling Kinder- en Jeugdpsychiatrie/psychologie van het Erasmus-MC Sophia. Tijdens deze 4-jarige promotie staat vroeg detectie van depressie bij adolescenten centraal. Dit onderzoekt zij in verschillende populaties (Nederlandse jongeren tijdens COVID-19 pandemie, kinderen van ouders met stemmingstoornissen). Kernwoorden in haar werkzaamheden zijn: vroeg detectie, internaliserende problematiek, experience sampling method (ESM), stemmingsprofielen.

Toelichting en leerdoel

Het is bekend dat jongeren tijdens de adolescentie kwetsbaar zijn voor de ontwikkeling van psychische problemen, ongeveer 25% krijgt te maken met emotionele problemen zoals eenzaamheid, angststoornissen of depressieve symptomen. Een pandemie kan leiden tot een accumulatie van psychische problemen die gepaard gaan met een verminderd welzijn. Sociale restricties staan haaks op ontwikkelingstaken in de adolescentie. Europese kinder- en jeugdpsychiaters voorspellen een forse toename van psychische problemen bij adolescenten door COVID-19. Tijdens de pandemie zijn professionele diensten voor de behandeling van psychische problemen minde beschikbaar geweest. Als gevolg daarvan is er een dringende behoefte aan online psychologische (preventieve) interventies die toegankelijk zijn voor alle jongeren in de Nederlandse populatie.

In samenwerking met jongeren, gamedesigners, psychologen en psychiaters hebben wetenschappers van het Erasmus MC-Sophia en de Erasmus Universiteit de Grow It! App ontwikkeld. Vanaf april 2020 is de Grow It! App gebruikt door Nederlandse jongeren om hen te ondersteunen tijdens de COVID-19 pandemie. Het uiteindelijke doel van het Grow It! project is de identificatie en preventie van psychische problemen bij adolescenten in tijden van crisis en daarna te verbeteren.

Psychosociaal functioneren en kwaliteit van leven bij kinderen van ouders met een bipolaire stoornis

Fleur G.L. Helmink, MSc

Fleur is promovenda op het langlopende Nederlandse Kinderen Bipolaire Ouders project. In haar onderzoek richt zij zich op het dagelijkse functioneren bij volwassen kinderen van ouders met een bipolaire stoornis.

Toelichting en leerdoel

Uit eerder onderzoek weten we dat kinderen van ouders met een bipolaire stoornis zelf ook meer risico lopen om psychiatrische problemen te krijgen. Dit betekent echter niet meteen dat deze groep ook beïnvloed wordt in hun dagelijks functioneren of hun kwaliteit van leven. Maar wat betekent dit verhoogde risico dan wel voor hun dagelijks functioneren en voor hun toekomst?

In deze presentatie zal worden ingegaan op de recente wetenschappelijke literatuur die kijkt naar het psychosociaal functioneren (zoals het functioneren op school en in contact met anderen) en de kwaliteit van leven bij kinderen van ouders met een bipolaire stoornis. Ook wordt er besproken hoe dit zich uit bij verschillende leeftijdsgroepen: van peuters tot volwassenen. Als laatste brengen wij in kaart hoe het functioneren samenhangt met de psychiatrische problemen die veel kinderen van ouders met een bipolaire stoornis zelf kunnen ervaren.

Aan het eind van deze presentatie heeft u een beter beeld van het psychosociaal functioneren en de kwaliteit van leven bij kinderen van ouders met een bipolaire stoornis. U kunt deze kennis gebruiken om psychiatrische problemen bij zowel ouder als kind in een nieuw daglicht te plaatsen.
